

Izhaja vsak
mesec na
2 polah in
velja za celo
leto 4 gl.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Uredništvo
in opravništvo
nahajata se v
frančiskan-
skih ulicah,
št. 16.

Pravni pomočki proti sodbam okrajnih sodišč v kazenskih stvareh.

Velika večina storjenih kaznjivih dejanj spada v vrsto prestopkov. Ker je mej prestopki veliko takih, katerih se je mogoče zakriviti samo po malomarnosti brez hudobnega naklepa, se laglje zgodi, da sicer pošten človek pride pred kazenskega sodnika.

O prestopkih sodi na prvej stopinji samo jeden sodnik. On ima oblast obsoditi obtoženca do šest mesecev v zapor ali na plačilo globe do 500 in 900 goldinarjev, ne gledé na druge ravno tako občutljive kazni, katere more po naturi dotičnega kaznjivega dejanja še izreči. (§. 240 k. z.) Obsodilne razsodbe o prestopkih so torej v dejanjskem življenji za udeležence zelo občutljive. Ali v pravosodji zavzimajo prestopki mesto jurističnih malenkosti. Prestopki so večjidel postranski posel sodnikov, ki je preobložen z državljanskopravnimi, zapuščinskimi itd. stvarmi in s pozvedbami in preiskavami o hudodelstvih in pregreških. Postopanje o prestopkih je jako skrajšano in priprosto, ter pogreša mnogo tistih formalnosti, ki so predpisane v postopanju zavoljo hudodelstev in pregreškov za varstev obdolženca pred pre naglostjo in površnostjo. Laglje je torej pri tem postopanju mogoče, da se je prvi sodnik zmotil nego pri drugih kazenskih pravih. Zato je ravno v tem postopanju potrebnejša pravna pomoč zoper razsodbe: vzklic na višjega sodnika. Iz teh razlogov se je pri prestopkih pri držal vzklic zoper izrek o dejanjskih okolnostih, ki se je pri pregreških in hudodelstvih odpravil. Iz istih razlogov so pravni leki (pomočki) proti razsodbam o prestopkih razmerno večega pomena, nego pravni leki proti sodbam sodnih dvorov o pregreških in hudodelstvih.

I.

Zglasitev in izvod pravnega pomočka.

1. Kateri pravni leki imajo mesto proti razsodbam okrajnih sodišč?

Ako je bil obtoženec pričujoč pri obravnavi, ima mesto samo pravni lek vzklica.

Vzklicati se je mogoče: a) zaradi ničnostnih uzrokov, b) zaradi izreka o krivnji in kazni, c) zaradi odločbe o zasebnopravnih zahtevkih (§. 464 k. pr.)

a) Kazenska razsodba, oziroma tudi ves kazenski postopek sta nična, ako se je katera tistih nezakonitosti prigodila, katere kazenskopravdni red v §. 468. kot ničnostne uzroke našteva, katerih pa tukaj ni treba ponavljati. Ničnostni uzroki so pregreški v obliki postopanja in razsodbe ali pa pregreški, ker se je postava krivo obrnila. Kdor se poprime vzklica zaradi ničnostnih uzrokov, ta se pritožuje zató, ker se pri kazenskem postopanju ni po kazensko-pravdni postavi delalo ali ker je prvi sodnik, ko je sodbo delal, postavo krivo razumel in obrnil. Ta pritožba se ne vzdigne zató, ker je obtoženec dotično dejanje storil ali ne, — ampak samó zató, ker se v pravdi ni postavno delalo. Namen take pritožbe je tedaj, da se uniči nepostavna pravda in začne nova pravda, v katerej naj se postavno dela, ali pa kadar se vpraša samo o tem, ali je prvi sodnik postavo prav obrnil, da izreče višji sodnik sam, kako je postavo obrniti. Zato mora tisti, ki se tega pravnega leka poprime, skazati, katero pravdno delo je bilo protipostavno, in v čem se je postava krivo obrnila in dotično določbo §. 468 k. pr. zraven poklicati.

Ako zadeva ničnostni uzrok sodišče, sodnika ali postopek (§. 468 št. 1. in 2.), takrat sta nična postopanje in na njegovej podlagi izdana razsodba, — kadar pa ničnostni uzrok zadene samo razsodbo (§. 468 št. 3, oziroma §. 281 št. 6—11 k. pr.) takrat je samo ta razsodba nična. Razložek se pokaže praktično v tem, da vzklicno oblastvo v slučajih §. 468 št. 1. in 2. k. pr. celo postopanje in razsodbo uniči ter zaukaže, da se pri drugem okrajnem sodišči na novo obravnava in na podlagi nove obravnave na novo sodi, v drugih slučajih pa, da postopanje v veljavi ostane in se samo razsodba na podlagi prejšnjega, če treba dopolnjenega, postopanja ali samo dopolni (§. 281 št. 7) ali po uničenji prvega sodnika razsodbe na novo sklene (§. 281 št. 6, 8—11). To je pravilo §. 475 in 477. k. pr. Pod pogoji §. 476. k. pr. pa seveda vzklicno oblastvo tudi v primerljih §. 468 št. 1 in 2 k. pr. smé samó soditi.

Ničnostni uzroki prvo omenjene vrste razložijo se tudi v tem od ostalih, da se jih ni moči poprijeti obtožencu na korist, kadar se da brez dvombe spoznati, da pogrešek v obliki ni mogel imeti do razsodbe obtožencu škodljivega upliva, in da se jih je obtožencu na škodo moči samo tedaj poprijeti, kadar se da spoznati, da je pogrešek v obliki lahko imel obtožbi škodljiv upliv na razsodbo.

Ničnostni uzroki §. 281. št. 9—11, (da je bila postava napačno obrnena) so mej vsemi naj važniši, ker se zadevajo ob sodnikovo mnenje o tem, katera določba kazenske postave ima mesto v dotičnem praktičnem primerljaji in ali se sploh dotično akoravno skazano dejanje kaznovati more ali ne. Oni so polje jurističnega prepira v prestopnih stvareh. — Ker je postave treba, da je katerokoli dejanje sploh kaznjivo, segajo ničnostni uzroki §. 281, št. 9 in 10 k. pr. tudi v vprašanje o krivnji, kajti nikdo ne more biti kriv spoznan, nego ako pade njegovo dejanje pod postavo (prav obrneno). Zato vzklic proti izreku o krivnji obsega tudi te ničnostne uzroke (glej spodaj pod c. b). Ako se pa vzklic vpoloži samo zaradi teh ničnostnih uzrokov, ni dopuščeno skleniti, da se je vzklicalo zoper krivnjo, kajti izrek o krivnji ima v sebi tudi izrek o dejanjskih okoliščinah (da je bilo dejanje storjeno in kedó je to dejanje storil), — teh okoliščin pa ničnostni uzroki ne spodbijajo.

V sredi mej formalnimi ničnostnimi uzroki §. 468. št. 1 in 2 k. pr. in mej ravno omenjenimi stoje ničnostni uzroki §. 181. št. 6, 7 in 8 izvirajoči iz načel, da naj sodi samó pristojni sodnik (§. 1. k. pr.) samo na predlog obtožitelja (§. 2 k. pr.), kateri predlog (obtožba) se mora do cela rešiti a ne sme prestopiti.

b) Vzklicati se je moči zaradi izreka o krivnji.

Kaj ima izrek o krivnji v sebi? Ta izrek, kadar je obsodilni, ima v sebi trditve: 1) da se je določeno dejanje zgodilo, 2) da je to dejanje storil obtoženec, 3) da to dejanje pade pod določeno kazensko postavo, 4) da ni okoliščin, ki bi jemale temu dejanju kaznivost ali ne dopuščale preganjati ga in 5) da je opravičeni obtožitelj tožbo povzdignil. Kadar je pa izrek o krivnji oprostilni, pa ima v sebi trditev, da jednega ali več izmed teh petih zahtevkov manjka. Prvi dve točki imata v sebi dejanjske okoliščine, zadnje tri pa imajo v sebi pravne okoliščine razsodbe. Zadnje tri točke so ob enem ničnostni uzroki §. 281 št. 9 in 10 k. pr. Ali te

tri točke so tudi skladni deli izreka o krivnji ravno tako, kakor prvi dve točki. Vzklic zaradi krivnje ima torej tudi te ničnostne uzroke v sebi. Zato mora vzklicni sodnik tudi takrat, kadar se je vzklicalo samó zaradi izreka o krivnji, vendar-le tudi o tem soditi, ali ima mesto kateri teh ničnostnih uzrokov. Če najde, da ima kateri mesto, potem je treba drugače razsoditi nego je sodil prvi sodnik, kakor bi se to zgodilo takrat, kadar se skaže, da so dejanske okolnosti drugačne, nego je mislil prvi sodnik. To se pravi: Ako se je vzklicalo zoper izrek o krivnji je razsodba prvega sodnika v vsem svojem obsegu podvržena preskušnji vzklicnega oblastnika (kasac. dv. razs. br. 33).

Kedor hoče prvega sodnika izrek o krivnji ovreči, ta mora skazati, da njegova trditev vsaj v jednej teh petih točk ni istinita. Zató ima pravico v vzklicnem spisu navesti nove dejanjske okolnosti in nova dokazila, ali pa brez tega samo kritikovati izvode in sklepe prvega sodnika iz tega, kar je obravnava na prvej stopinji dejanjskega skazala, — bodisi, da s tem namerja spodbiti dejanjske okolnosti, o katerih je prvi sodnik rekel, da so skazane, bodisi da hoče pokazati, da tiste dejanjske okolnosti za razsojenje dotične pravdne reči niso odločilne ampak druge, bodisi da iz skazanih dejanjskih okolnosti drugačne pravne posledke izpeljuje nego prvi sodnik. Tako je v obeh primerljajih: naj je izrek o krivnji obsodilni ali oprostilni, — le vloga vzklicevalčeva je na nasprotni strani.

Dopuščenje novih dejanjskih okolnosti in novih dokazil v vzklicnem postopanju je zato potrebno, ker se je moči vzklicati zoper izrek o dejanjskih rečeh in se ta najlagje spodbije s tem, da se skažejo nove dejanjske okolnosti, katere v postopanju na prvej stopinji niso bile znane. V postopanju o hudodelstvih in pregreških to ni moči, zato se tam ne ozira na nove okolnosti in dokazila, ampak se jih prepušča obnovi kazenskega postopka.

Vzklicati se je moči zaradi izreka o kazni, vendar (§. 283 k. pr.) obtožencu v škodo samó takrat, kadar mu je kazen zopora ali globe bila preizredno zmanjšana ali če mu je bila spremenjena po §. 260, 261, 262, 266 k. z., a obtožencu v prid samó tedaj, kadar se sodišče ni že takó poslužilo te dane mu pravice. Vzklic proti izreku, da je obtoženec kriv, njemu na korist poprijet, ima v sebi tudi vzklic zoper odmero kazni. To je izjema splošnega

pravila §. 477 k. pr., da naj se sodni dvor meni jedino za točke v pritožbo vzete, ter da sme predrugačiti samo tiste dele prvo-sodniškega razsodila, proti katerim meri vzklic.

Zavoljo te izjeme more vzklicni sodnik, ki je vzklic zoper krivnjo zavrgel, kazen vselej zmanjšati, kadar ne brani v §. 283 k. pr. postavljena meja. Kazen spremeniti pa more samo takrat, kadar se je izrečno zaradi kazni vzklicalo.

Vprašanje postane: ali ima vzklicno oblastvo navzlic stesnitvi §. 283 k. pr. kedaj pravico, že po prvem sodniku preizredno znižano kazen še bolj zmanjšati? — Kadar se je vzklicalo samo zaradi kazni, takrat zabranjuje to navedena jasna določba. Ali kadar se je vzklicalo zaradi krivnje, takrat sodi višji sodnik o celej stvari. Ako je izrek o krivnji predrugačil, bodisi da je spoznal obtoženca krivega katerega drugega menj kaznjivega dejanja, ali pa sicer ravno tistega prestopka, vendar z okolnostimi, ki zmanjšajo velikost dejanja, — takrat bode mogel kazen še bolj znižati. Kajti vzklicni sodnik je storil novo razsodbo o krivnji, torej mora na novo soditi tudi o kazni. Od velikosti krivnje odvisi velikost kazni in, če je krivnjo zmanjšal, more zmanjšati tudi kazen. Isto velja, ako je zasebni obtožitelj po zglasitvi razsodbe svojo prošnjo, naj se obtoženec kaznuje, preklical (§. 530 k. z.). To je sicer vzklicnemu sodniku samo zljajšajoča okolnost, ali taka okolnost, ki bi bila dejanje nekaznjivo storila, da se je dogodila pred zglasitvijo razsodbe. Ta okolnost zmanjša v resnici velikost dejanja, zmanjša velikost krivnje, ter opravičuje zmanjšanje kazni.¹⁾ — Ako pa vzklicni sodnik izreka o krivnji ni nič spremenil, ampak ga potrdil, kakor ga je izgovoril prvi sodnik, potem odpade tudi vsak uzrok, da bi se zmanjšala že po prvem sodniku preizredno zmanjšana kazen in §. 283 k. pr. ima svojo popolno veljavo.

Z uspehom se more vzklicati zaradi kazni takrat, kadar se kazen ni spremenila, akoravno se je preizredno znižala.

c) Vzklicati se je moči zaradi odločbe o zasebnopravnih zahtevkih. O teh zahtevkih se sodi po določilih XXI. poglavja k. pravde in po XXX. poglavji državlanskega zakonika.

Ako se obtoženec ne obsodi, torej je zasebnega udeleženca, zahtevajočega odškodbo napotiti na civilno pravdo. Če se zoper

¹⁾ Drugače Gerichtszeitung št. 22 od 1876, — ali glej Ger. Ztg. št. 20 od 1881.

tako razsodbo zasebni udeleženec zaradi tega napotila sam vzklič (pravico za to ima po §. 465 od. 3 k. pr. — zadnji odstavek §. 366 k. pr. tukaj ne velja), njegov vzklic ne more imeti uspeha. Kajti odškodba se mu more samo takrat prisoditi, kadar je bil obtoženec res obsojen (§. 366 k. pr.), obsojen pa v drugej stopinji ne more biti, če se ni vložil vzklic zaradi krivnje ali zaradi ničnostnih uzrokov, ta vzklic pa zasebni udeleženec nima pravice vložiti. Če pa se je zoper oprostilno razsodbo obtožitelj vzklical zaradi krivnje ali zaradi ničnostnih uzrokov, potlej more pač tudi zasebnega udeleženca vzklic zaradi zasebnopravnih zahtevkov uspeh imeti, ako se obtoženec v drugej stopinji krivega spozna.

Kadar je pa obtoženec v prvi stopinji obsojen, a zasebni udeleženec na civilno pravdo napoten ali se mu je premalo odškodbe prisodilo, takrat se z uspehom more tudi sam vzklicati, ker je izrek, da je obtoženec kriv — pogoj, da se odškodba prisodi — že gotov.

Vzklic zaradi krivnje nima v sebi vzklica zavoljo zasebnopravnih zahtevkov, zato se odločba zavoljo teh zahtevkov ne more prenarediti, ako se ni posebej vložil vzklic zaradi njih. Samo takrat, kadar se obtoženec na 2. stopnji od zatožbe tistega prestopka, iz katerega izvira dolžnost odškodovanja, oprosti, mora se zasebni udeleženec napotiti na civilno pravdo, akoravno se zaradi zasebnopravnih zahtevkov ni posebej vzklicalo, ker z obsodbo pade tudi prisojena odškodba.

Narobe pa vzklicno oblastvo more, kadar se je vzklicalo tudi zavoljo zasebnopravnih zahtevkov, odškodbo znižati ali zasebnega udeleženca napotiti na civilno pravdo, če se je vzklical sam obsojenec, ali zvišati, če se je vzklical sam zasebni udeleženec ali oboje, če sta se vzklicala oba, — akoravno izreka o krivnji ni nič predrugačil, ker nobeno postavno določilo mu v tem ne postavlja meje.

2) Kako je pravni pomoček vložiti?

Vzklic je v treh dneh po oznanjeni sodbi pri okrajnem sodišči zglositi, ako obtoženca ni bilo pri oznanjevanji sodbe, to je zglositi vzklic v treh dneh potem, ko se mu je sodba na znanje dala. Pritožitelj ima pravico v osmih dnevih po zglašenem vzklici in če je pred zglasitvijo ali po njej zaprosil za prepis sodbe, po njega vročitvi podati okrajnemu sodišču izvod vzklicnih razlogov. Za-

poznjen vzklic ali vzklicni izvod naj okrajno sodišče zavrne. Pritožitelj mora, bodisi ob zglašenji vzklica ali v vzklicnem spisu, izrečno omeniti, za katere točke razsodila (krivnjo, kazen, zasebno-pravne zahtevke) meni, da mu delajo krivico in katerih ničnostnih uzrokov se hoče poprijeti. (§. 466 in 467 k. pr.).

Ločiti je torej potreba zglasitev vzklica in njegov izvod. Zglasitev je bistvena, — izvod zglasitev dopolnjuje. Če se je vložila o pravem času zglasitev, ta zadostuje, da vzklicno oblastvo o stvari sodi, — izvoda k temu treba ni. Za zglasitev vzklica zadostuje, da pritožitelj izjavi, da se zoper razsodbo vzkliche. Ali taka priprosta zglasitev potrebuje o pravem času vloženega izvoda, v katerem je povedati razsodbine točke, zoper katere meri vzklic in ničnostne uzroke, zaradi katerih se vzklicuje, sicer se vzklicno oblastvo ne bode oziralo na vzklic, ne na uzroke ničnosti, ako bi tudi res kateri bili, ampak bode vzklic precej zavrglo. Treba je tedaj že v zglasitvi ali pa vsaj v izvodu vzklica povedati na tanjko, ali se vzklicuje zaradi ničnostnih uzrokov (te se mora posebej imenovati), ali zaradi krivnje, ali zaradi kazni, ali zaradi zasebnopravnih zahtevkov (odškodbe). K zaznambi točke je vsak izraz zadosti, ki ne pusti dvombe, zaradi katere točke se je vzklicalo, n. pr. vzkličem se, da bi bil oprosten, da bi (ne) bil kriv spoznan (krivnja); da bi bila drugača, manjša (večja) kazen prisojena (kazen); da bi menj (nič, kaj, več) odškodbe plačal (zasebnopravni zahtevki). (Kasacijskega dvora razsodba v zbirki št. 37). Ako je to že v zglasitvi povedano, potem izvod ni neogibno potreben, ker mora vzklicno oblastvo že itak brez njega na vzklic ozir jemati in o vzklici soditi. Koristen pa je izvod posebno takrat, kadar se bojuje za pravo razlaganje postave, ali kadar se hoče naznaniti nove dejanske reči ali nova dokazila, kajti pri tem je treba povedati, natanjko vse okoliščnosti, po katerih more vzklicno oblastvo presoditi, ali so te nove dejanske reči in dokazila za razsodbo stvari pomenljive in važne ali ne.

Vzklic i. s. zglasitev in izvod je moči ali pisan vložiti ali pa ustmeno pred sodnikom na zapisnik povedati. V poslednjem primerljaji ima sodnik dolžnost, da pritožnika posebej pouči, da natanjko pritožne točke pové in da bi vzklic ne imel nobenega uspeha, ako tega ne stori.

Rekli smo, da izvod zglasitev dopolnuje. Dopolnitev se more goditi na dvoji način. Ker je za zglasitev dovolj, da se sploh pové, da se vzkliče, ima izvod prvič ta namen, da naznani točke razsodila in ničnostne uzroke, zaradi katerih se vzkliče, ali — če so katere točke in kateri ničnostni uzroki že v zglasitvi imenovani, da imenuje še druge točke in ničnostne uzroke, katerih v zglasitvi ni. Drugi namen je, da vzklicevalec v izvodu pové, iz katerih razlogov se je zoper to ali ono točko razsodila ali zaradi tega in onega ničnostnega uzroka vzklicail.

Ali tudi stesnujoč učinek more imeti vzklicni izvod. §. 477 k. pr. govoriti: da naj se vzklicno oblastvo meni jedine za točke o pritožbo vzete, ter da sme predrugačiti samo tiste dele prvosodniškega razsodila, proti katerim meri vzklic. Ako so torej točke, proti katerem meri vzklic in ničnostni uzroki v zglasitvi povedani, more se v izvodu izjaviti, da se vzklic zaradi nekaterih točk ali ničnostnih uzrokov nazaj vzame in sodni dvor se mora po tem ravnati.

Stesnujoča razmera mej zglasitvijo in izvodom pa more imeti tudi tá učinek, da vzklic, ki je zglašen zaradi jedne v §. 464 k. pr. imenovane točke razsodila, stisne samo na del te točke n. pr. pri vzklici zaradi kazni sploh samó na mero ali samó na vrsto kazni. Oglejmo si ta učinek vzklicnega izvoda pri različnih točkah §. 464 k. pr.

Kadar se je vložil vzklic zaradi ničnostnih uzrokov, takrat se morajo po izrečnem naročilu postave ničnostni uzroki posamič in določno naznaniti, t. j. dejanja povedati, katera dotični ničnosti uzrok utemeljejo in zadevne oddelke §. 468, oziroma §. 281 k. pr. zraven poklicati. Splošno zglasilo, da se vzklici zaradi ničnostnih uzrokov, samo zase nič ne velja. Zato se pri vzklici zaradi ničnostnih uzrokov o tem stesnujočem učinku vzklicnega izvoda ne more govoriti.

Pri vzklici zaradi krivnje velja pač splošna zglasitev, da se vzkliče zaradi izreka o krivnji, ker §. 467 oddelek 2. k. pr. k temu samo splošno imenovanje te točke zahteva. Vzklicno oblastvo se mora torej pečati z vsemi zgorej pod oddelkom 1. lit. b) imenovanimi dejanskimi in pravnimi skladnimi deli izreka o krivnji. Ker so pa vsi v tako tesni zvezi, da cela krivnja razpade, ako le jednega ni, morajo se vendar vse dejanske in vse pravne okolnosti krivnje pretehtati, akoravno se v izvodovih razlogih samó o jednej dejanskej, ali samó o jednej pravnej okolnosti krivnje govori.

N. pr. A. je bil navzlic temu, da je dejanje tajil, obsojen zaradi prestopka tatvine, ter se vzkliče zaradi krivnje. V izvodu vzklica trdi samó, da dotično dejanje ni kaznjivo, — o tem pa, ali je dejanje storil ali ne, ne pové nič. Vzklicni sodnik spozna, da je dejanje pač kaznjivo, vendar ga oprosti, ker razsodi, da ni skazano, da je obtoženec dejanje storil. Ali: A. je bil od zatožbe oprost. Obtožitelj vzkliče zaradi krivnje. V izvodu trdi prvemu sodniku nasprotno, da je skazano, da je A. dejanje storil. O tem, je-li dejanje kaznjivo, nič ne govori, ker je že prvi sodnik kaznivost priznal. Vzklicni sodnik obtoženca oprostí, ako spozna, da je sicer dejanje storil, da pa to dejanje ni kaznjivo, akoravno sta bila o kaznivosti prvi sodnik in pritožitelj istih misli. — Razlogi vzklicnega izvoda torej ne morejo stesniti vzklica zaradi krivnje, ker ta vzklic meri zmiraj zoper celi izrek o krivnji.

Drugače je pri vzklici zaradi kazni in zasebnopravnih zahtevkov, ker mera in vrsta kazni in posamezne terjatve, ki se razumevajo pod skupnim imenom zasebnopravnih zahtevkov, so jedna od druge neodvisne in se morejo samostojno presojati in predrugačiti.

Ako se je vzklicalo zaradi izreka o kazni sploh, mora vzklicno oblastvo presoditi zakonitost vrste prisojene kazni in pri prostostni in denarni kazni tudi njene mere. To se vidi iz §. 467. k. pr. oddelek 2, ki za pravno dejstvenost vzklica zaradi kazni zahteva samo splošno imenovanje te točke. Vzklic zaradi kazni ima torej v sebi vzklic zoper mero in vrsto in vzklicno oblastvo ima tedaj vselej, kadar se je vzklicala zaradi kazni sploh, pravico, da prisodi drugo vrsto kazni, in da kazen drugače razmeri. Ako pa se ali že v zglasitvi ali potlej v izvodu pové, da se vzkliče samo zoper mero, ali samo zoper vrsto kazni, takrat mora vzklicni sodnik svojo sodbo tudi samo na ta del prvosodniške razsodbe utesniti (§. 477 k. pr.). To kaže tudi §. 466 oddelek 6. k. pr., ki določi: Ako v kazen na prostosti obsojeni človek meni, da se mu je krivica zgodila ne z izrekom, da je kriv, niti s tem, kake vrste, nego samó kolike mere je prisojena mu kazen, tedaj lahko že tačas kazen nastopi. Isto velja tudi takrat, ako se obsojenec ni vzklical, ter je obtožitelj vzklic namerjen samó proti kazenski meri. Torej sodnik ne more kazni spremeniti, kadar se je vzklicalo samó zaradi kazenske mere.

Tudi kadar se vzkliče zavoljo zasebnopravnih zahtevkov, naredi že samo imenovanje te točke v obče, da se mora vzklicni sodnik pečati z vsemi pod njo spadajočimi terjanji, n. pr. za vrnitev odtegnjenih reči, povračilo škode in odišlega dobička ali zaslužka, plačilo za bolečine. Ako je pa že v zglasitvi vzklica ali potlej v izvodu samo o nekterih izmed mogočih terjanj govorjenje, mora vzklicno oblastvo svoje delo utesniti samo na tiste dele te točke, proti katerim meri vzklic (§. 477 k. pr.).¹⁾

3) Kedo se more vzklicati?

Obtožencu na korist se sme vzklicati on sam, njegov zakonski druž, kedorkoli iz sorodnikov mu v navzgori in nizdolni vrsti, njegov varuh i. s. ako je nedoleten smejo se vzklicati njegovi starši in varuh tudi proti njegovej volji. Dediči obtoženčevi, kateri niso v nikakem tu omenjenih razmerov do obtoženca, smejo vzklic pognati ali nadaljevati samo zaradi izrecila o zasebnopravnih zahtevkih, ako bi ga sodba v sebi imela, če so pa v kakem prej imenovanih razmerov do obtoženca, pa tudi zaradi vseh drugih točk. Vzklic je torej tudi po obsojenčevej smrti mogoč.

Na škodo obtožencu se sme vzklicati samo obtožitelj in zasebni udeleženec, a le-ta samo zavoljo svojih zasebnopravnih zahtevkov (§. 465 k. pr.). Obtožencevim prej naštetim svojcem teče rok za zglasitev vzklica od tistega dne, od katerega začne teči obtožencu.

Akoravno ima zglasitev vzklica odložno moč, se izpuščenje oprostene obtoženca iz preiskovalnega zapora zaradi vzklica državnega pravdnika samo tedaj odlaga, ako je bil [vzklic precej pri oznanjenji sodbe zglašen. (§. 466 k. pr.)

Postavno vpoloženi vzklic se more vsak čas od opravičenega preklicati z učinkom, da vzklicno oblastvo o stvari ne more soditi.

II.

Posvetovanje o vzklici pri sodnem dvoru.

Če je bil vzklic o pravem času zglašen, poslati se morajo vsi spisi o dotičnej kazenskej stvari sodnemu dvoru prve stopinje, t. j.

¹⁾ Ostreje pri hudodelstvih in pregreških. Št. 25. v kazenskej knjigi za judikate slove: V smislu §. 283. k. pr. vpoloženi vzklic je zaradi pomanjkljive zaznambe pritožbenih točk precej zavreči, ako pusti dvomiti, ali se je vzklicalo zoper vrsto ali zoper mero kazni, ali zaradi izreka o zasebnopravnih zahtevkih in, kadar ima ta izrek več točk, proti katerej teh točk vzklic meri.

deželnemu ali okrožnemu sodišču, v čegar okoliši je okrajno sodišče, katero je prvo sodbo izdalo.

Sodni dvor prve stopinje se mora posvetovati o vsakem vzklici najpred v nejavnej seji, pri katerej mora biti navzoč tudi državni pravdnik, da izjavi svoje mnenje. K posvetovanju prinese jeden član sodnega dvora kot sporočevalec svoje spisano poročilo o dotičnej stvari in svoje predloge, kako naj se o nejavnej seji reši vzklic. O teh predlogih se posvetuje in sklepa. Nejavna seja ima dvojen namen. V njej se namreč ali končno odloči o vzklici (kadar se zavrže ali kadar se ima soditi samo o kazni in o zasebnopravnih zahtevkih), — ali pa se stvar pripravlja za sodbeni dan (vzklicno obravnavo).

1) Sodni dvor mora pri nejavnem posvetovanji vzklic precej zavreči: a) ako se je vzklicala taka osoba, katera vzklicevalne pravice sploh nima, ali katera je nima v to mer, v katero jo je porabila, ali katera se je te pravice veljavno odpovedala. — Če bi se tedaj obsojencev brat vzklical, bi sodni dvor njegov vzklic precej zavrgel. Tako tudi, ako bi se zasebni udeleženec vzklical, ker je bil obtoženec oprosten (zaradi krivnje), kajti on v to mer vzklicevalne pravice nima. V nastopu kazni leži odpoved vzklicu zaradi krivnje in kazenske vrste (ne mere) (§. 466 oddelek 6, k. pr.). Ali: med postavnim rokom za zglasitev more ničnostna pritožba od obsojenca ali zanj tudi še potem zglašena biti, če je kazen nastopil, ali prosil, da se mu kazen odloži, ali se ničnostnej pritožbi izrečno odrekel, in tudi odpovedba drugih oseb, ki imajo po §. 282 k. pr. pravico, za obtoženca vložiti ničnostno pritožbo, ni nepreklicljiva (kazenska judikatna knjiga št. 27); — b) ako je vzklic bil prepozno zglašen in ga že okrajno sodišče ni zavrglo; — c) ako tisti členi (točke §. 464 k. pr.), proti katerim je namerjen, ali tisti ničnostni uzroki, zaradi katerih je poprijet, niso posamič in določno naznanjeni. (§. 469. k. pr.)

Vendar se tak od obtoženca vložen vzklic takrat ne bode precej v tajnej seji zavrgel, kadar je še od druge osebe vzklic vpoložen, o katerem se mora postaviti sodbeni dan. Kajti pri sodbenem dnevu se more uporabiti dobrota §. 477 k. pr. tudi za tistega, za katerega je bil nepostaven vzklic vpoložen. Ko bi se ta precej v nejavnej seji zavrgel, pri sodbenem dnevu bi se pa morala rabiti postavna dobrota imenovanega paragrafa, bili bi dve

nasprotujoči si razsodili o istej stvari. Prihraniti je torej odločenje cele kazenske stvari sodbenemu dnevu.

Z zavrženjem vzklica v nejavnej seji je vzklicni postopek končan in zoper to zavrženje nima rednega pravnega leka. Rzsodba prvega sodnika je pravomočna in se mora izvršiti.

2) Ako vzklic meri jedino proti izreku o kazni ali o zasebnopravnih zahtevkih ali proti obema, takrat razsoja sodni dvor precej v nejavnej seji tudi v samej stvari.

Sodni dvor bode v nejavnej seji samo uvaževal, ali je z ozirom na obtežee in zljajsajoče okolnosti kazen primerno določena in ali je izrek o zasebnopravnih zahtevkih z ozirom na dejanjske okolnosti zakonit. Brez dvoma ima pravico, da pred odločenjem dejanjske okolnosti, kolikor se mu za odmero kazni in prisojenje odškodbe potrebno zdi, z novimi pozvedbami po §. 470 k. pr. dopolni in sploh razjasni, da o njih ni dvoma.

Kadar mora sodni dvor že v nejavnej seji o vzklicnej stvari konečno soditi, bodi si, da mora vzklic takoj zavreči, bodi si da mu je soditi samo o kazni in zasebnopravnih zahtevkih, — se ne sme dotikati prvosodniškega izreka o krivnji, ampak ga mora za podlago svoje sodbi vzeti. Tudi na ničnostne uzroke, ako bi kateri bili, se ne sme ozirati. Oboje zató, ker naj se sodni dvor meni jedino za točke v pritožbo vzete, ter sme predrugčiti samo tiste dele prvosodniškega rzsodila, proti katerim meri vzklic, tukaj pa se zarad krivnje in zaradi ničnostnih uzrokov ni vzklicalo. Sicer se pa v nejavnej seji nikdar ne sme soditi o krivnji ali o ničnostnih uzrokih, ako se je zaradi njih tudi vzklicalo.

Tudi določilo §. 477 k. pr. ki pravi: ako se o priliki vzklica, po komer si bodi vloženega, sodni dvor prepriča, da je obtožencu na škodo kazenska postava bila napačno obrnena, naj sodni dvor postopa tako, kakor da je zaradi ničnostnih uzrokov §. 281 št. 9—11 k. pr. vzklic vpoložen bil, — se v nejavnej seji ne sme rabiti. Kajti sodni dvor nima pravice v nejavnej seji soditi o tem, ali so kateri ničnostni uzroki ali ne, ampak ima to pravico samo pri vzklicnej obravnavi. Kadar je torej tak vzklic vpoložen, da se na njegovej podlagi ne more postaviti vzklicna obravnava (sodbeni dan), takrat se tista pravna dobrotu §. 477 k. pr. ne more rabiti, to je, kadar se mora vzklic zavreči ali kadar meri zgolj proti izreku o kazni in zasebnopravnih zahtevkih. Kadar se pa o vzklici, po komer si

bodi vpoloženem, mora postaviti sodbeni dan, takrat se v nejavnej seji ne more soditi o vzklici (od katere osebe vpoloženem), ki meri samo proti izreku o kazni ali o zasebnopravnih zahtevkih, ampak se mora tudi razsodilo o teh točkah prihraniti za sodbeni dan, kajti takrat pride prej v misel vzeta postavna dobrota celo tistim v hasen, ki se niso vzklicali.

Določilo §. 475 oddelek 2. k. pr., kako je postopati, kadar je okrajno sodišče sodilo o dejanji, v katerem je hudodelstvo ali pregrešek, velja tudi samo za sodbeni dan, ne za tajno sejo.¹⁾ Ako se torej vpoloži tak vzklic, da se na njega podlagi sodbeni dan ne more razpisati, se pri nejavnej seji ne more in ne sme prva sodba ovreči. Ali da se pravici k zmagi pomaga, mora sodni dvor na predlog državnega pravdnika razpisati sodbeni dan, ter sme pri tem stoprav sodbo okrajnega sodišča ovreči in narediti, da se stvar na postavni postopek napoti. V tem slučaju ničnosti prve razsodbe zaradi stvarne nepristojnosti okrajnega sodišča ima namreč predlog državnega pravdnika pred vzklicnim sodnim dvorom moč, da nadomestuje vzklic njegovega funkcionarja. To se vidi iz tega, da se ravno v drugem oddelku §. 475 k. pr. zahteva predlog državnega pravdnika, prvi in tretji oddelek tistega paragrafa pa takega predloga ne zahtevata, ker imata v mislih take ničnostne uzroke, na katere se je vselej samo takrat ozirati, kadar se jih stranka (obtožitelj-funkcionar, ali obtoženec) poprime, torej bi bil predlog državnega pravdnika pri sodnem dvoru, ako se funkcionar ni vzklical, nedopustljiv in, ako se je vzklical, nepotreben. Pri primerljaji drugega oddelka §. 475 k. pr. pa se zahteva predlog

¹⁾ V praksi se v takih primerljajih mnogokrat že v nejavnej seji sodba okrajnega sodišča ovrže, kar je krivo. To se vidi iz tega, da §. 475 k. pr. stoji v vrsti §§., ki govorijo o pravicah sodnega dvora o sodbenem dnevu, — da se iz §§. 469—471 k. pr. ki govorijo o pravicah sodnega dvora v nejavnej seji, ne more ta pravica izvajati, (ker samo takrat, kadar se zaradi pomanjkljivosti postopka pokaže potreba, da se mora glavna obravnava na prvi stopinji ponavljati, se more v tej nejavnej seji postopek okr. sodišča uničiti, ne v drugih slučajih), — da bi se o vzklici drž. pravdniskega funkcionarja zaradi tega ničnostnega uzroka §. 281 št. 9. č. a brez dvoma moral postaviti sodbeni dan, — in da se o ničnostnih uzrokih sploh more soditi samo po ustmenjej kontradiktoričnej razpravi, tem bolj tukaj, ko izrek vzklicnega sodnega dvora nekako prejudicira poznejšoj sodbi (ako namreč spozna v dejanji hudodelstvo ali pregrešek).

državnega pravdnika v znamenje, da funkcionarjevega vzklica ni potreba, ampak da ga nadomestuje predlog državnega pravdnika (kasacijskega dvora razsodba v zbirki št. 18). — Kadar je okrajno sodišče sodilo o hudodelstvu, more sodni dvor voliti krajši pot, ter zavrgši vzklic, poslati pisma državnemu pravdnikstvu, da uraduje po §. 363 od. 4. k. pr., ako še ni potekel tam odločeni rok. O pregreških pa ta §. 363 od. 4. k. pr. ne velja.

3) Nejavna seja ima pa tudi namen, da pripravlja vzklicno stvar za sodbeni dan, — kadar je namreč vzklic namerjen zoper krivnjo in kadar se ga je stranka poprijela zaradi ničnostnih uzrokov in so ti uzroki posamič in določno naznanjeni. Takrat je postaviti ročišče ali sodbeni dan (vzklicno obravnavo) pred vzklicnim oblastvom, h katerej je pozvati tudi stranke.

Kakor je bilo že zgorej omenjeno, ima vzklicalec pravico, naznaniti v vzklicnem spisu nove dejanske reči in nova dokazila, povedavši natanjko vse okolnosti, po katerih se dá njih pomenljivost presoditi. Sodni dvor bode v nejavnem posvetovanji prevdaril, so-li važne te nove dejanske reči in dokazila za presojo stvari ali ne. Ake najde, da so važne, pozvedel bode dejanske reči in pripustil dokazila. Nove priče in zvedence zaslišati bode pa sklenil samó takrat, kadar je videti, da se s tem zaslišanjem pokaže neresnica tehtnih dejanjskih reči, katere je prvi sodnik imel za dokazane. Sodni dvor sme po okolnostih nove dokaze in tako tudi dejanske reči, iz katerih se izvaja kak uzrok ničnosti, po sodniku v to odločenem in odposlanem pozvedeti dati. Take priče pa in zvedenci, kateri so že v glavnej razpravi pred okrajnim sodiščem bili zaslišani, se vnovič samó tedaj izprašujejo, kadar se sodnemu dvoru zazdi potrebno zató, ker ima bistvene pomisleke proti resničnosti dejanjskih reči, kakor so v sodbi prve stopinje vzete za resnico. Ako sklene, da se nove priče in zvedenci zaslišijo, ali že pred okrajnim sodiščem zaslišani vnovič zaslišijo, bode po previdnosti določil, ali naj jih zasliši okrajno sodišče na zapisnik ter ga vpošlje sodnemu dvoru, ali pa naj se pokličejo k sodbenemu dnevu. — Razen tega slučaja naj sodni dvor jemlje svoje razsodbi za podlago zapisnike na prvej stopinji narejene. (§. 470).

Ker je vzklic dopuščen proti izreku o dejanjskih okolnostih, kateri izrek je skladni del izreka o krivnji, mora imeti sodni dvor pravico, dopolniti postopanje okrajnega sodišča, kakor je bilo

popisano, ako se mu zdi potrebno, — ter dejanske okolnosti tako pozvedeti, da o njih ni več nobene dvombe.

Ako se pa že v nejavnem pripravljalnem posvetovanji vidi, da je postopanje tako pomanjkljivo, da se dopolniti ne da in se torej pokaže potreba, ponoviti glavno razpravo na prvej stopinji, ima sodni dvor pravico, da že v pripravljalneji seji postopanje prvega sodnika uniči in istemu okrajnemu sodišču naloži, da na novo postopa in na novo sodi. To se bode zgodilo mnogokrat, kadar so se pri razpravi na prvej stopinji v nemar pustile ali napačno obrnile postave in pravdna načela, katerih držati se velevala bistvo postopka; ali če je izrek sodnega dvora o določujočih dejanskih rečeh §. 270 št. in 7. k. pr. nejasen, nepopolen ali sam sebi nasproten, če za ta izrek niso navedeni nikakoršni razlogi ali če se to, kar razsodilni uzroki govoré o vsebini pisem, hranjenih v spisih ali o sodnih izustilih, znatno loči od samih pisem ali zaslíševalnih in sejnih zapisnikov; če razsodba ne vstreza §. 260 in 270 k. pr.; če v sodbi in v razsodilnih uzrokih niso ustanovljene tiste dejanske reči, katere bi, postavo prav uporabljaje bilo razsodilu vzeti v podlogo; ali če razsodba ni rešila vse obtožbe ali če je zapisnik o razpravi pomanjkljivo narejen proti §. 271 k. pr. S tem se vendar neče reči, da ima sodni dvor pravico ničnostne uzroke §. 281 št. 4, 5 in 7 k. pr. tudi takrat v ozir jemati, kadar se zaradi njih ni vzklicalo, — ampak hoče se samo to naglasiti, da bode sodni dvor takrat, kadar so se omenjeni ničnostni uzroki zares prigodili, mnogokrat našel priliko, rabiti svojo pravico §. 470 oddelek 3. k. pr. ter postopanje že v pripravljalneji seji uničiti.

Ako ni nobenega do sedaj omenjenih slučajev, (namreč, ako se vzklic ne more zavreči, ako ni jedino o kazni in zasebnopravnih zahtevkih soditi in ako tudi ni uzroka ukazati, da se glavna razprava na prvej stopinji ponovi), — postavi sodni dvor ročišče ali sodbeni dan v javno razpravo o vzklici. Kadar je z vzklicem zoper krivnjo ali zavoljo ničnostnih uzrokov zvezan vzklic zaradi kazni ali zasebnopravnih zahtevkov, takrat se tudi o teh točkah ne sodi konečno v tajnej seji, ampak se razsodba o teh prihrani sodbenemu dnevnu.

K sodbenemu dnevnu je pozvati obtožitelja, obtoženca in tiste priče in zvedence, katere pozvati je sodni dvor v nejavnej seji o predlogu strank ukrenil.

Obtožencu se mora poziv tako o pravem času v roke poslati, da ima naj menj 3 dni časa, da se pripravi za zagovor. Če je zaprt, se more dati po zagovorniku zastopati, ako sodni dvor ne spozna za potrebno v pozvedbo resnice, da ga da pred se privesti.

Obtožencu, zasebnemu tožitelju in zasebnemu udeležencu se v poklici opomni, da je na prosto voljo dano, če hočejo k sodbenemu dnevu priti ali ne, — če ne pridejo, da se bode vendar sodilo o vzklici z ozirom na to, kar je v vzklicnem izvodu, če je kateri, povedanega. Če so pa te osebe imenovala sodišču zagovornika ali zastopnika, tedaj je poziv temu poslati (§. 471 k. pr.) To so opravila sodnega dvora v nejavnej seji.

III.

Sodbeni dan.

Razprava pred vzklicnim oblastvom je javna, razun ako sodni dvor razsodi, da se javnost iz uzrokov npravnosti ali javnega reda izključi.

Zgorej že je bilo rečeno, da o vsakem vzklici, precej ko od okrajnega sodišča pride k sodnemu dvoru, napiše sporočevalec, ki je ud vzklicnega oblastva, sporočilo o vzklicnej stvari. Sodbeni dan se začne s tem, da sporočevalec odbere to sporočilo (nazvestje). Nazvestje ne sme obsegati ni mnenja ni predlogov, temveč samo dejanjske reči slučaja, dozdanji tek stvari, kolikor je potrebno v presojo podane pritožbe, bistveno vsebino vzklicnega spisa in prepirne točke, katere se iz vsega podajo. Potlej se obravnava po propisu §§. 472 in 473 k. pr. in po obravnavi se sklene razsodba.

1) Sodni dvor naj se meni jedino za točke v pritožbo vzete, ter sme predručati samo tiste dele prvosodniškega razsodila, proti katerim meri vzklic.

Sodni dvor more vzklic zavrniti kot nedopusten ali nedotrjen. Nedopústen je takrat, kadar bi ga bilo zavreči v nejavnej seji, pa se to zaradi tega ni zgodilo, ker se je vsled od druge osebe vpoloženega vzklica postavil sodbeni dan po zgorej navedenih določilih, ako se pri sodbenem dnevu ne more uporabiti postavna dobrota §. 477 k. pr. in takrat, kadar se je vzklicalo tudi zaradi kazni proti naredbi §. 283 k. pr. Nedotrjen je pa takrat, kadar sodni dvor ne najde uzrokov, da bi vsled vzklica, ki je sicer zakonit, sodbo pre naredil ali uničil.

Sodni dvor more izreči, da je nepristojen, ter poslati pisma okrajnemu sodišču nazaj. To se more zgoditi, ako mu pošlje vzklic okrajno sodišče, ki ni v njegovem okoliši. Sodni dvor je vzklicno oblastvo za vse razsodbe okrajnih sodišč v njegovem okoliši, tudi tedaj, ako okrajna sodišča za presojo dotičnega dejanja niso bila pristojna (§. 463 in 468 št. 1 k. pr.).

Kadar je bil vpoložen vzklic zaradi krivnje in sodni dvor najde, da je razsodba prvega sodnika oziroma jedne ali več zgoraj naštetih okolišnosti, katere izrek o krivnji v sebi ima, nedotrjena, onda predružači sodbo prvega sodbnika, ter obtoženca, ki je bil obsojen, do cela ali deloma oprosti, a oprosteneга obsodi. Akoravno sodni dvor vzklic zaradi krivnje kot nedotrjen zavrne, more vendar razsodbo oziroma kazni in zasebnopravnih zahtevkov predružačiti, ako je vzklic po tem in ako uzrokov za to najde, ter v mejah postave kazen više ali niže razmeriti in spremeniti.

Kadar je vzklic vpoložen bil zaradi ničnostnih uzrokov in sodni dvor vidi da je vzklic potrjen, takrat sodi pri različnih ničnostnih uzrokih različno.

Ako se namreč sodba s katerega v §. 468 št. 1 in 2 k. pr. naštetih ničnostnih uzrokov ovrže, tedaj sodni dvor odkaže stvar v novo razpravo pred drugo okrajno sodišče svojega okoliša.

Ako je okrajno sodišče glede dejanske reči, na katero meri obtožba, po nepravem izreklo, da je nepristojno, ali če obtožbe ni popolnoma rešilo (§. 281 št. 6 in 7 k. pr.), veli mu sodni dvor, poprijeti se razprave in sodbe, katera bodi v poslednjem slučaju utesnjena na nerešene obtožbene točke.

Ali v vseh teh slučajih prosto je vendar vzklicnemu oblastvu, takoj ali v poznejši seji, — ako treba ponovivši ali dopolnivši razpravo na prvi stopinji dovršeno in popravivši pravdno delo, ako bi se našlo pomanjkljivo, — razsoditi o samej stvari (§. 475 oddelek 1 in 3 in §. 476 k. pr.).

V vseh drugih slučajih t. j. kadar so ničnostni uzroki §. 281 št. 8—11 k. pr. potrjeni, razsodi sodni dvor o samej stvari. To se vidi iz §. 474. ¹⁾

¹⁾ Drugače zaradi ničnostnega uzroka §. 281 št. 8 k. pr. v Ger. Ztg. št. 55 od 1876 rekoč, a ima v tem slučaju sodni dvor samo pravico prvo sodbo ovreči, a ne sam soditi, ampak istemu okrajnemu sodišču novo sodbo

Kar se tiče oblike razsodbe sodnega dvora, veljá, da se prva sodba potrdi, kadar je vzklic kot nedopústen ali kot nedotrjen zavreči, — da se uniči, kadar je kakšen ničnosten uzrok, — in da se predrugači, kadar se iz drugih razlogov ne more potrditi. Točke, zoper katere se ni vzklicalo, pa se puste nedotaknene.

Načelo je, da se na ničnostne uzroke samó takrat ozir jemlje, kadar se je stranka zaradi njih vzklicala in samo na tiste, katere je posamič in določno naznanila. Ako se pa sodni dvor pri sodbenem dnevu o priliki vzklica po komer si bodi vpoloženega prepriča, da je obtožencu na škodo kazenska postava bila napačno obrnena (ničnostni uzroki §. 281 št. 9—11) ali da isti uzroki, na katere se opira njegova jednemu obtožencu koristna naredba, hodijo v prid tudi kateremu soobtožencu, kateri se celo ni vzklical, ali ne na dotično stran, to naj sodni dvor postopa tako, kakor da je takšen vzklic bil vpoložen (§. 477 k. pr.). Ta izjema je potrebna, da se obvaruje obtoženec krivice, katera bi se mu po napačnem obrnjeni postave zgodila. Če se je torej obtožitelj zaradi premale kazni vzklical, more biti obtoženec oprosten, ako sodni dvor najde, da njegovo dejanje ni kaznjivo; — seveda je to le takrat mogoče, kadar se je kateri soobtoženec tako vzklical, da se je sodbeni dan postavil in vršil.

Druga izjema je tá, da sodni dvor pri sodbenem dnevu takrat, kadar je okrajno sodišče sodilo o dejanji, v katerem je hudodelstvo ali pregrešek, na predlog državnega pravdnika (akoravno se njegov funkcionar pri okrajnem sodišči zaradi ničnostnega uzroka §. 281 št. 9 č. a ni vzklical) sodbo okrajnega sodišča ovrže, ter stvar na postavni postopek napoti. To se more storiti, kakor je bilo že zgorej dokazano, samo pri sodbenem dnevu, torej z razsodbo, zoper katero se je sploh od katere si bodi strani vzklicalo, ki tedaj še ni pravomočna, ker samo take nepravomočne sodbe ima v mislih §. 475 oddelek 2. k. pr.

Kaj pa, ako se zoper sodbo okrajnega sodišča o dejanji, v katerem je hudodelstvo ali pregrešek, ni nikdo vzklical? Takrat je postavi zadostiti mogoče le, ako je v dejanji hudodelstvo

naložiti, — iz razloga, ker ta ničnostni uzrok ni imenovan v §§. 475—477 posebej. Proti temu mnenju govore jasno v tekstu navedeni §. 474 in če bi tega ne bilo, veljali bi §§. 447 in 288 št. 3 k. pr.

po §. 363 št. 4. k. pr., če tam odločni rok po razsodbi okrajnega sodišča še ni pretekel; — če pa je ta rok že pretekel, se more hudodelnik samó še pod uveti §. 356 št. 3. po obnovljenji kazenskega postopka preganjati.

More se torej zgoditi, da tisti, ki se ni vzklical, ne more biti več preganjan, ker je rok §. 363 št. 4. po sodbi okrajnega sodišča potekel, tisti pa, ki se je vzklical, pa more biti zavoljo hudodelstva obsojen, ako je vzklicno oblastvo svojo sodbo več kot 6, oziroma 12 mesecev po sodbi okrajnega sodišča izreklo, ker §. 475 oddelek 2. k. pr. ne postavlja nobenega roka. Tako je tisti, ki se je vzklical na slabšem, nego tisti, ki se ni vzklical.

Kadar je o razsodbi okrajnega sodišča tudi vzklicni sodni dvor sodil, pa v dejanji hudodelstva ali pregreška ni našel, takrat tudi §. 363 št. 4. ne more imeti mesta, ker v njem je govorica samo o sodbah okrajnih sodišč in ker bi sicer sodbi dvor preskušal sam svojo razsodbo, kar bi bilo proti načelom kazenske pravde.

Razmerje med §. 475 od. 2. in 363 št. 4. k. pr. je ta, da ima prvi v mislih nepravomočne, drugi pa pravomočne sodbe okrajnih sodišč, o katerih sodni dvor ni sodil.

Ako je vzklic zgolj obtožencu v prid vpoložen, ne sme mu sodni dvor¹⁾ prisoditi ostrejšje kazni od one, katera je v prvej sodbi izrečena. To pravilo velja povsod, torej tudi za tiste slučaje, ko sodni dvor prvo sodbo uniči in sam sodi, ali ko na podlagi novih okolišnosti in dokazil dejanje na novo ustanovi, akoravno pade to dejanje pod ostrejši kazenski stavek nego tisto, katero je prvi sodnik ustanovil. Nasproti pa sodni dvor seveda ni primoran kazni zmanjšati, ako je obtoženca, ki je bil na prvej stopinji več kaznivih dejanj kriv spoznan, od zatožbe zavolj nekaterih teh dejanj oprostil, ako najde, da je kazen za ostala dejanja primerna.

¹⁾ Ali sme okrajno sodišče, ako je bila prva sodba na drugej stopinji uničena, v novi sodbi ostrejšjo kazen prisoditi, nego je bila prisojena v prvej sodbi? *Gerichts-Zeitung* št. 55 od leta 1876 pritrdi temu vprašanju, ker zgoraj v tekstu navedeno pravilo velja samó za sodni dvor. Ta misel je kriva. Za okrajno sodišče velja §. 447 k. pr. ker o tem posebnih pravil v postopanju o prestopkih ni. Torej se je ravnati po §. 290 oddelek 2, 293 od. 3, 359 od. 4 in 281 št. 11, vsled katerih okrajno sodišče takrat, kadar je vzklic zgolj obtožencu v prid vpoložen bil, v razsodbi na podlagi nove obravnave ne more prisoditi ostrejšje kazni, nego je bila v uničeni razsodbi izgovorjena.

2) Ako vzklicevalec stoprav pri sodbenem dnevu naznani nove dejanske reči in nova dokazila in ako sodni dvor spozna, da so za odločenje stvari pomenljiva in važna, — ali ako sodni dvor tiste nove reči in tista nova dokazila, katera se v pripravljajoči nejavnej seji niso pripustila, za važna smatra, potem spozna, da se sodbeni dan na poznejši čas preloži in da se, ali v vmesnem času nove reči pozvedo in nova dokazila prineso, ali pa da se nove priče in zvedenci k novej obravnavi pozovejo. Kadar ni skazano, ali je bil vzklic obtožencu in vzklicevalcu prav vročen, je obravnavo preložiti.

Vzklicna obravnava se sme preložiti iz tistih razlogov, iz katerih se po §. 273—276 glavna obravnava preložiti more.

Tudi v to svrho, da se razprava na 1. stopinji dopolni in in pravno delo, katero se je našlo pomanjkljivo popravi §. 476 k. pr. — jo vzklicno obravnavo preložiti, n. pr., da se v prisego vzemo svedoki, ki pri razpravi pred okrajnim sodiščem proti postavi niso bili zapriseženi, — da se svedokom postavna dobrota §. 152 k. pr, pred oči postavi itd.

Te pravice sodnega dvora sledijo deloma iz izrečne naredbe kazenskopravnega zakona, deloma se jih veli držati bistvo postopka, kakoršen zagotavlja i kazenskosodni pregon i zagovor.

Ako je pa postopanje na prvej stopinji tako pomanjkljivo, da se ne da dopolniti in popraviti, ima sodni dvor tudi še pri sodbenem dnevu pravico §. 470 oddelek 3. k. pr. da postopek na prvej stopinji uniči in ukaže, da se glavna obravnava ponovi in na novo sodi. To se vidi iz besed tega paragrafa: „ako se že v nejavnem posvetovanji pokaže itd., — iz česar sledi, da je tudi pri sodbenem dnevu tako postopati mogoče, ako se stoprav takrat pokaže potreba, ponoviti glavno razpravo na prvej stopinji. To se vidi tudi iz premisleka, da bi bil sodni dvor sicer (ako si ne more pomagati po §. 475 oddelek 1. k. pr.) primoran izreči sodbo na podlagi nepopolno in nejasno pozvedenih dejanskih stvari in nezakonitih pravnih del, kar bi bilo pravosodju v kvar.

3) Ko bi obtožitelj pri sodbenem dnevu ali sploh na vzklicnej stopinji odstopil od obtožbe, to ne more imeti nobenega upliva na pravice in dolžnosti sodnega dvora in posebej ne tega učinka, da bi sodni dvor moral obtoženca oprostiti, ker se postavne določbe o vpoloženji obtožbe in odstopu od nje ne morejo obrniti na vzklicno

postopanje. Izjeme so v zakonu posebej navedene: §. 503 k. z., ko že prisojena kazen neha, ako razžaljeni soprog izjavi, da z obdolženim hoče zopet živeti in §. 530 k. z., o katerem je bilo zgorej govorjenje.

Narobe pa tudi iz istega uzroka ni dovoljeno stoprav pri sodbenem dnevu ali sploh na vzklicnej stopinji obtožbo povzdigniti. Ako bi n. pr. bil obtoženec od obtožbe zaradi prestopka razžaljenja straže oprosteno, državnega pravdnika funkcionar bi pa v vzklicnem spisu ali državni pravdnik bi pri sodbenem dnevu izjavil, da sicer ne zahteva obsodbe zaradi tistega prestopka, ampak da kot zastopnik razžaljenega po §. 46 k. pr. zahteva, da se obtoženec zaradi razžaljenja časti obsodi, ter prva sodba v tem smislu prenaredi, — bi sodni dvor obtoženca nikakor ne mogel zaradi razžaljenja časti obsoditi, ker se obtožba zaradi tega prestopka ni zakonito vložila. Ni dopustljivo povzdigniti zasebno obtožbo pri vzklicnej obravnavi ki se vrši o predmetu javne obtožbe, akoravno zaradi istega dejanja. (kasac. dvora rabsodba v zbirki št. 234.).

Vzklicna obravnava se mora pečati samo s tisto obtožbo, katera je bila podlaga rabsodbi prvega sodnika, proti katerej se je vzklicalo.

IV.

Ugovor proti sodbi o neprihodu obtoženca.

Proti sodbi okrajnega sodišča, katera je po §. 459 k. pr. izdana o neprihodu obtoženca, sme le-tá v osmih dnevih po vročitvi sodbe vzdigniti ugovor pri sodečem okrajnem sodišči, ako mu poziv ni bil prav vročen, ali če more izkazati, da mu je neodvračen zadržek priti branil. O tem ugovoru razsoja okrajni sodnik, zaslišavši popred obtožitelja. (§. 478 k. pr.). Kaj pa, ako obtoženec nalašč ni hotel priti h glavnej obravnavi, ker je bil prepričan, da mora biti oprosteno, ali iz drugih uzrokov? Jasno je, da ne bode vzdignil ugovora, ker ta mu samó takrat pomaga, ko ni mogel priti, ker mu poziv ni bil prav vročen, ali ker mu je neodvračen zadržek priti branil. Ako torej obtoženec v slučajih, ko ni hotel priti, misli, da se mu je z rabsodbo o njegovem neprihodu izdano krivica zgodila, ostaja mu redni pravni lek vzklica, ki je zglasiti v 3 dneh potem, ko se mu je sodba na znanje dala, in izpeljati v 8 dneh po vročitvi sodbe prepisa.

Ako je obtoženec vložil ugovor in ga okrajni sodnik zavrže, ima obtoženec pravni lek pritožbe do sodnega dvora prve stopinje, katerega mu je poprijeti se v 3 dneh. V tem slučaju sme obtoženec s pritožbo, ako bi se imela zavreči, združiti vzklic, o katerem se postopa tako, kakor je bilo v prejšnjih odstavkih razloženo. Sodni dvor ima torej soditi ali samo o pritožbi zovoljo zavrženega ugovora ali pa o pritožbi in o vzklici. Ako pritožbo zavrže (ker je skazano, da je bil poziv prav vročen in ker ni skazano, da je obtožencu neodvrtačen zadržek priti branil), mora potlej soditi o vzklici po ravno tistih pravilih, katera veljajo za vzklic sploh. Razume se, da se o pritožbi zaradi zavrženega ugovora sodi vselej v tajnej seji. Razume se nadalje po tem, kar se je o pravicah sodnega dvora nasproti razsodbam okrajnih sodišč zgoraj govorilo, da mora sodni dvor takrat, kadar je bila vpložena sama pritožba zoper zavrženi ugovor, samó o tej pritožbi soditi, akoravno bi bilo jasno, da obtoženec ni kriv, ali bi bilo kaj ničnostnih uzrokov. Samo kadar je okrajno sodišče sodilo o hudodelstvu ali pregrešku, bode tudi o samej pritožbi na predlog državnega pravdnika pri zató odredjenem sodbenem dnevu prvo (nepravomočno) sodbo zarad tega uničil in stvar na postavni postopek napotil, ker je uradoma skrbeti za stvarno pristojnost sodišč.

Najde li okrajni sodnik ali vsled pritožbe sodni dvor, da ima ugovor svojo podstavo, uniči (zavrže, odpravi) prvo obravnavo in sodbo, ter zaukaže novo razpravo pred okrajnim sodiščem, pri kateri se, ako obtoženec pride, reč tako obravnuje, kakor navadno. Ako pa obtoženca k tej drugej razpravi zopet ni, tedaj postane izpodbijana sodba prvega sodnika pravokrepna, kakor da ni bilo nikakega ugovora. Uničena sodba zopet oživi. —c.

O naših pravnih reformah.

IV.

V prvej seji poslanske zbornice po velikonočnih praznikih predložil je justični minister nov načrt civilnega postopnika, ki je izdelan na podlagi javnosti in ustmenosti. Ta načrt je četrti v teku trinajstih let, kar skuša vlada izvršiti to veliko pravno reformo,

Že leta 1867, 1870 in 1876 bili so jednaki postavni načrti v parlamentarne obravnavi, ne da bi se bili dognali do postavne veljave. Ti mnogi poskusi kažejo nam veliko važnost te reforme, pa tudi težavo njene izvršitve.

Da je preuredba našega civilnega postopnika res nujna potreba, o tem ni nikjer nobene dvombe, ker to potrebo čuti vsakdo, ki se je le mimogrede pečal s pravnim življenjem. Da je pa ta nalog jako težaven, morda za več desetletij še neizpeljiv, o tem le nekoliko opomb.

Pred vsem je potreba pogledati vsaj površno na sedanji postavni položaj in na posamezne pravne stroke, katerih se tiče ta postavni načrt.

Pri nas velja sedaj — mi imamo pred očmi samo splošni civilni postopnik — glede obravnave v civilnih zadevah patent od 1. maja 1781 št. 13 zb. j. zak. — Ta patent je častitljiva zapuščina preteklega stoletja. Odlikuje se s strogim svojim formalizmom, ki natanjko predpisuje sodniku in strankam v raznih pravnih položajih vsak korak. S čudovito natanjčnostjo je tu določeno, kako naj se ima pravda začeti, vršiti do tega, da pride do sodbe, kdaj in kako naj se navedejo dokazi, na kaki način naj se vrši sodba, ali naj bo začasna ali definitivna, kake pripomočke ima stranka proti razsodbi in kdaj in kako dolgo sme se poslužiti jih.

Če si predočimo sedanji civilni postopnik ne glede na brezštevno krdelo dvornih dekretov, med katerimi manj izurjeni navadno popolnoma zgreši tenor postave, če pogledamo na neizmerno subtilne določbe v raznih pravnih oddelkih, imamo pred sabo pravi umotvor prešle, stare šole, katerega bi primerjali mozaiku, ki se nam zdi tem lepši in zanimiveji, čim dalje ga opazujemo.

In le glede na to notranjo veljavo, glede na to — dan danes skoro nedosegljivo legislatorično moč, glede na ta natanjčni razum raznih pravnih položajev in naloge sodelujočih oseb, zdi se nam razumljivo, da se je mogla ohraniti ta postava skozi celo stoletje, akoravno stoji v sedanjem življenji le še kot velikanska ruina, ki nas spominja v prvej vrsti na temeljito juridično šolo njenih pisateljev. Odveč bilo bi opozoriti na razloček v človeški družbi, v prometu, v družbinskih nazorih, v socijalnih potrebah in zahtevah med letom 1781 in 1881. Če torej moremo le z največim spoštovanjem govoriti o tej častitljivej juridične starini in vendar priznamo,

da je reforma ravno tu nujno potrebna, ne bo nihče iskal kakega protislovja, temveč je to popolnoma razumljivo glede na stališče sedanje potrebe.

Ob enem pa je tudi naravno, da so se za posamezne pravne razmere razvili v teku jednega stoletja različni postopniki, kot sumarni patent, obravnava zaradi motenja v mirnej posesti v zakonskih, kupčijskih, menjiških zadevah in dr. Povsod vlada še staro načelo pat. od 1. maja 1781, da je obravnava tajna in pismena in vse poprave šle so le na to, da se v bolj nujnih pravicah pride malo prej in malo ceneje do sodbe.

V členu 10. državne osnovne postave od 21. dec. 1867 št. 144 d. z. izrekel se je še le princip, da so obravnave pred sodnikom, bodi-si v civilnih, bodi-si v kazenskih zadevah, ustmene in javne. To načelo izvršilo se je v kazenski stroki s postavo od 23. maja 1873, v civilni stroki bila je pa ta svrha do sedaj nedosegljiva.

Velika zapreka tej reformi je sedanja sodnijska organizacija. S pismenim in tajnim postopanjem je v neizogibljevi zvezi pritožba na višjo instanco. Z javnim in ustmenim obravnavanjem zлага se le načelo inapelabilite.

Sedaj imamo tri instance in največje breme nosi prva instanca in sicer okrajne sodnije na svojih ramah. Po ces. pat. od 20. novembra 1852 št. 251 d. z. ni principijelnega razločka med jurisdikcijo okrajnih sodnij in sodišč v mestih. Razum menjiških zadev, pridržala se je sodiščem izključljiva kompetenca le glede nekaterih, v postavi taksativno naštetih zadev. Veliko večino vseh kontencioznih in oficijoznih agend imajo okrajne sodnije v svojih rokah, tem bolj, ker je število sodišč v primeri s številom okrajnih sodnij jako malo. Če se pa loči kompetenca sodišč in okrajnih sodnij po važnosti v pravdo zapletenega predmeta, če se izroče — kakor se namerava po novem načrtu — vse pravde v znesku čez 300 gl. sodiščem in se odvzemo okrajnim sodnijam, očitno je, da bi sedanja sodišča — ne glede na intelektualne zmožnosti, katere zahteva novi načrt od sodnika, — ne mogla shajati in bi se morala zdatno pomnožiti. V tem oziru seza novi načrt živo v sedanjo sodnijsko organizacijo. Zdi se nam jako pogumno, skorej neizvršljivo delo, z jednim korakom tako rekoč preobrniti načelo sedanje civilne jurisdikcije in popolnoma pri miru pustiti staro organizacijo

s sodišči v velikih mestih in z mnogobrojnimi okrajnimi sodnijami po malih mestih in po deželi.

Civilni postopnik na podlagi javnosti in ustmenosti tudi ne bo imel pričakovanega uspeha, dokler se sodniku ne odvzamejo vsa opravila, ki niso z njegovim pravi poslom v najožje zvezi. Sodnik naj ne dela družega, kakor sodi naj.

Vsakdo ve, kako različne posle ima sodnik sedaj razun sodbe. Vsak sodnik je tudi administrator. Pri sodnikih na viših stopinjah uprava odločno prevladuje nad judikaturou. Akoravno je uprava principijelno ločena od sodniških agend, je vendar vsak sodnik tudi upravni uradnik.

Koliko časa potrači, koliko truda ima z mladoletnimi, s kurandi, kakšno breme so mu vedno še zapuščinske obravnave.

Leta 1850 dobili smo sicer po francoskem izgledu ponarejeni notarijat. V ožjem delokrogu sodišč izročajo se vse zapuščinske obravnave notarjem, pri okrajnih sodnijah je sodnikom na voljo dano, ali obravnavajo zapuščine sami, ali pa jih izroče notarjem. Ali ne le po deželi, ampak tudi po mestih obdržale so sodnijo popolnoma nadzorstvo in odgovornost pri zapuščinskih obravnavah, notar je naslonjen na sodnika in notarijatski institut je ostal tu, kakor v svojem bistvu — glede javnega pisma — polovičarsk, nedovršen. Sodniku se delo ni zdatno zljajšalo, notarijat pa ne more do celega razvoja.

In tu sega nov načrt v novo stroko reformatoričnih poskusov: sodnikova opravila skrečiti na strogo judikaturou in notarijatu pomoči do močnejega razvoja.

Nove zemljiščne knjige.

V 4. številki „Slov. Pravnika“ govorilo se je o nekaterih napakah pri napravi novih zemljiščnih knjig; dovoljeno naj mi bode, da pokažem tudi jaz še nekaj drugih napak, katere se pri sedanjih dotičnih zakonih odpraviti ne morejo.

Ko se je pričela reambulacija katastra, zaukazalo se je dotičnim organom, da kolikor mogoče zmanjšajo število parcel t. j. da parcele združijo, kjer je le mogoče. Po tem ukazu so se zemljemerci, stvari na škodo, le preveč ravnali in izdelali operat, ki v mnogih slučajih

ne zasmehuje le dejanstvenih razmer, marveč celo tehnična pravila. V premnogih slučajih je bil zemljemerec zadovoljen s tem, da je popravil staro mapo, in tako se je večkrat zgodilo, da so se pohištva in pota v novo mapo vpisala z dotičnim znamenjem parcele, ki se, kakor daleč sega človeški spomin, ne nahaja več. Zemljemerci šli so v svojej modrosti, — kakor je pisatelju tega sestavka iz popolnoma verjetnih virov znano — tako daleč, da so razjarjeni odbijali vsako pojasnilo, še manj pa da bi si bili druge pripomočke kakor n. pr. listine, zemljiščne knjige itd. ogledali. V reambuliranem katastru so združene parcele, katerih posestniki, kar se pač večkrat primeri, imajo isto krstno ime in isti priimek, kateri so pa vendar čisto različne osebe, parcele, ki so spadale k popolnoma različnim graščinam. Zemljiščnih knjig sodnik, ki mora vse razmere premotriti in urediti, mora večkrat v takih slučajih to razdelitev parcel odpraviti in vpeljati zopet prejšnje stanje; to se lahko stori, če se geometrična figura parcel stare in nove mape vjema; ali kaj če se ne vjema?

Pisatelj tega sestavka je sam imel opraviti se slučajem, da sta se dve sosednji njivi z dotičnima parcelama travnikov, ki sta bili slučajno last jedne in iste osebe, združili; pri napravi novih zemljiščnih knjig pa se je pokazalo, da sta spadali te dve njivi in parceli travnikov k dvema različnima graščinama. Tukaj je bilo treba razdeliti parcele, da bi se bili določili deli vsakega zemljiščno knjižnega telesa; ta razdelitev pa vendar ni bila mogoča, ker se geometrična figura nove mape ni čisto nič vjemala s staro! Ker slučajno obe zemljiščno-knjižni telesi nista bili obremenjeni, ostalo ni družega, kot da se je moralo naročiti tedanjemu faktičnemu posetniku teh posesti, naj vloži proti že pred petdesetimi leti umrlemu zemljiščno-knjižnemu posestniku tožbo priposestovanja, ker jih poseduje že čez trideset let, da bi postal potem vsled razsodbe zemljiščno-knjižni posestnik teh zemljišč, da bi potem mogel poprositi, da bi se te zemljiščni telesi, kateri je zemljemerec že združil, tudi v novej zemljiščne knjigi združili.

Težavnej pa je slučaj, če so parcele raznih zemljiščno-knjižnih teles, katere je zemljemerec združil, različno obremenjene in je delitev iz gori navedenih razlogov nemogoča; lahko se primeri slučaj solasti in vprašanje o bremenih bi bilo sila težavno!

Nova zemljiščna knjiga se vravnava na podlagi novega katastra in če so parcele v listu kazočem stanje zemljišča zaznamovane, se vendar primeri, da se mora staro zaznamovanje parcele sprejeti v novo zemljiščno knjigo.

Ko so potrjena posestna telesa, začne se naprava zemljiščno knjižnih vlog. Ta pa zahteva po velikosti dotične občine in tabularnem stanju več ali manj časa. Če so zemljično-knjižne vloge srečno dodelane in če jih je nadsodnija potrdila in če je zadnja določila rok, kedaj naj se začne veljavnost nove zemljiščne knjige, morajo se potem roku vse mej tem časom v staro zemljiščno knjigo vpisane vknjižbe v novo zemljiščno knjigo prenesti. Mej tem časom pa so se izvršili na podlagi starega katastra mnogi odpisi in pripisi; ti se morajo tudi prenesti. Večkrat se pa tudi zgodi, da se dotična parcela stare mape v novej mapi kot taka ne nahaja, ker se je k drugej parceli pridela ali se z njo združila. Kako garancijo dodeljuje torej nova zemljiščna knjiga?

Reambulacija katastra bi bila morala z napravo novih zemljiščnih knjig iti isto pot; morda bi bilo to prizadelo večji stroške a vstvarilo bi se bilo kaj stalnega!

X. Y. Z.

Motenje v mirnej posesti.

(Odločba nadsodnije v Gradci od 30. marca 1881, št. 4001 s katero se je potrdil razsodni odlok okrajne sodnije ljubljanske od 20. februarja 1881, št. 3460.)

Anton Predalič v Repčah kupil je na javnej eksekutivnej dražbi dne 20. julija 1878 zemljišče pod urb. št. 20 graščine Turen na Ljublanici. Vsled odloka od 11. junija 1879, št. 13695, bil je potem vpeljan po okrajnej sodnji ljubljanskej v posest tega zemljišča, in posebno tudi v posest „menjavke“ (wechselwiese) „v dolinici“, katero pa je tedaj posedoval Janez Selan iz Slivnice. Letá je odločno protestiral proti vpeljavi Antona Predaliča v posest omenjenega travnika. Janez Selanov protest konstatiral se je v dotičnem zapisniku. Zapisnik se je položil ad acta. Ali Janez Selan užival je svojo posest tudi po tej sodnijskej vpeljavi Antona Predaliča, ter se ni dal motiti v svojih pravicah. Ko je 17. junija 1880

spravil košnjo na menjavki „v dolinici“, pozval ga je Anton Predalič *possessorio summarissimo*.

C. kr. mest. del. okrajna sodnija v Ljubljani je z razsodnim odlokom od 20. februarja 1881, št. 2460 tožbo odbila.

Iz razlogov: Gledé na to, da se je tožnik kot licitatorični kupec zemljišča pod urb. št. 20 graščine Turen na Ljubljani, h katerej spada bajé omenjena menjavka, s prošnjo pod A ad I. do sodnije obrnil, da bi ga vpeljala v posest tega travnika, katerega je tedaj po tožnikovej lastnej trditvi posedoval toženi Janez Selan; gledé na to, da si licitatoričen kupec pridobi samo pravice eksekuta, in da stopi samo v tisto posest, katero je pred njim eksekut faktično izvrševal, da ima torej sodnijska imisija veljavo jedino le nasproti eksekutu, da pa se tretjemu posestniku posest samo vsled imisijske prošnje in brez sodnijske razsodbe odvzeti ne sme; glede na to, da je po zapisniku od 1. julija 1879, št. 15543 pod št. 3 ad II. dokazano, da je toženi proti imisiji tožnikovej protestiral, tako da tožnik posesti toženemu nasproti pridobiti ni mogel; gledé na to, da tožnik ni dokazal, ali dokazati ponudil, da je pred eksekutivno dražbo in pred imisijo eksekut soproset z Antonom Tomšičem na menjavki „v dolinici“ izvrševal, gledé na to, da je trditev odgovora, da je leta 1878 toženi, leta 1879 Anton Tomšič, leta 1880 pa zopet toženi travnik užival, resnična, ker jej tožnik oporekal ni, sodnija ni bila v stanu razvideti, da bi bil toženi tožnika v kakej mirnej posesti motil s tem, da je dne 17. junija 1880 pokosil menjavko „v dolinici“.

Anton Predalič vložil je proti temu razsodnemu odloku rekurz do nadsodnije v Gradci. Letá pa je z odločbo od 30. marca 1881, št. 4001 potrdila prvega sodnika odlok.

Iz razlogov: Gledé na to, da je v sumaričnej pravdi zaradi motenja posesti po §. 5. ces. ukaza od 27. oktobra 1849, št. 12, ležeče le na dokazu zadnje faktične posesti in izvršenega motenja; gledé na to, da je toženi 30. junija 1879 imel prepirni travnik v svojej posesti, kar tožnik sam priznava; gledé na to, da sta vsako leto, menjaje se, toženi in Anton Tomšič uživala travnik; gledé na to, da ima sodnijsko vpeljanje tožitelja kot licitatoričnega kupca zemljišča urb. št. 20 graščine Turen na Ljubljani v posest, delov k temu zemljišču spadajočih vsakako svojo moč samo eksekutu nasproti, nikakor pa ne nasproti tretjim osobam, ki so od eksekuta

pravice si pridobili in jih faktično posedovali; gledé na to, da bi tudi tedaj, če bi bil tožnik po vpeljanji dne 30. junija 1879 se vršečem v istini stopil v faktično posest do omenjenega travnika, manjkalo še glavnega momenta, to je motenja tožnikove posesti po toženem, gledé na to, da je toženi neovrgljivo pravico imel, v letu 1880 travnik pokositi, ker se je te pravice do tedaj vedno v miru posluževal; glede na to, da se v pokošenji travnika vidi samo izvrševanje stare pravice, nikakor pa ne posege v tožnikovo posest, da se torej na strani toženega o „animus turbandi“ govoriti ne sme, in gledé na to, da mora po §. 24—26 zakona od 16. maja 1874 propadla stranka svoje stroške sama nositi, potrdil se je prvosodnijski odlok.

Raznosti.

(Penzijoniranje in odlikovanje.) Cesar je okrajnemu sodniku v Trebnjem g. Ivanu Koširju pri povodu njegovega upokojenja v priznanje njegove mnogoletne in izvrstne delavnosti v službi podelil naslov in značaj deželne sodnije svetovalca.

(Premeščenje.) Sodnijski pristav g. Matija Röthel premeščen je iz Metlike v Kočevje. — Avskultant g. Josip Kovač imenovan je sodnijskim pristavom za Metliko.

(Pomiloščenje.) Ob priliki poroke Nj. c. k. visokosti cesarjeviča Rudolfa pomiloščenih je bilo na ljubljanskem gradu devet kaznjencev, v Begunjah na Gorenjskem pa trije.

(Dunajsko vseučilišče.) V letošnjem zimskem tečaju obiskavalo je dunajsko vseučilišče 3743 rednih in 829 izvanrednih slušateljev; izmej teh je bilo 2100 pravnikov. Iz Kranjske je obiskavalo 67 rednih slušateljev dunajsko vseučilišče; izmej teh je bilo 47 pravnikov, 18 modroslovcev in 2 teologa. Res lepo število za malo deželico!

(Češko vseučilišče.) S cesarskim odlokom od 11. marcija t. l. je izrečeno, da se pražko vseučilišče Carolo Ferdinandea prestroji v dve vseučilišči: jedno s češkim, drugo z nemškim učnim jezikom. Na čelu obeh učilišč stal bode jeden rektor. Pravo- in modroslovna fakulteta s českim učnim jezikom odpré se 1. novembra t. l. — To je velika pridobitev za Čehe.

(Slovenščina pri sodnji.) Veliko razburjenje je pouzročil odlok c. k. okrajne sodnije v Metliki, s katerim se je prošnja za vknjižbo zastavne pravice na podlagi notarskega v slovenskem jeziku sestavljenega dolžnega pisma zaradi tega odbila, ker §. 89. zemljeknjižnega zak. določuje, da je treba takrat, kedar pisma niso pisana v takem jeziku, v kakoršnem se morajo vloge

podajati zemljeknjižnemu sodišču priložiti prevod polnoveren. Ker se pa vloge pri okrajnej sodnji v Metliki smejo samo v sodnijskem jeziku, namreč nemškem, podajati in ker ni bil priložen polnoveren prevod, se je morala prošnja odbiti z dostavkom, da naj prosilec v 14 dneh sodnji tak prevod predloži.

Proti temu odloku vložil se je rekurz pri graški nad sodnji. Pri sedanjih razmerah gojimo nado, da se bode ta rekurz ugodno rešil. Sicer pa opozorujemo slovenske juriste na Ihering-ovo knjigo: Kampf ums Recht in jim priporočamo, da se v enakih slučajih poslužujejo principov tega jurista.

(Državni zakonik.) Na padlagi zakona od 10. junija 1869, št. 113 drž. zak. izhaia, kakor znano, državni zakonik tudi v slovenskem jeziku.

Letniki tega zakonika se dobivajo po naslednjej ceni:

Letnik 1870 velja 1 gld. 50 kr.

"	1871	"	2	"	40	"
"	1872	"	3	"	40	"
"	1873	"	3	"	50	"
"	1874	"	2	"	50	"
"	1875	"	2	"	20	"
"	1876	"	1	"	80	"
"	1877	"	1	"	30	"
"	1878	"	2	"	50	"
"	1879	"	2	"	50	"
"	1880	"	2	"	50	"

Mi omenjamo to zaradi tega, ker želimo, da bi se slovenski juristi posluževali v obilejšej meri slovenskega zakonika, kakor se je to do sedaj zgodilo. — Omeniti moramo že sedaj, da nameravamo izdajati važneje zakone v slovenskem jeziku v obliki Manz-ove zbirke zakonov. Nadejamo se, da nas bodo v tem podvzetji gmotno in duševno podpirali slovenski juristi, katerim je ležeče na razvoji slovenskega jezika.

(Nerazločni podpisi.) Pruski justični minister izdal je 14. aprila t. l. splošno določbo naslednjega sodržaja: Večkrat so se že v javnih določbah justični uradniki opominjali, da naj se pri napravi uradnih pisem razločno podpisujejo. Vendar prihajajo še vsak dan uradna pisma, ki imajo mesto podpisov, ki bi se lahko brali, le nekaka znamenja, ki naj bi za podpise veljala, ki se ali nikakor ne morejo brati, ali pa le s težavo. To napako imajo tudi uradna pisma, ki gredó mej občinstvo. Jaz sem primoran, da uradnike opominjam na to stvar zadevajoče prejšnje določbe in pričakujem, da mi ne bode treba, temu ukazu nasprotujoče uradnike karati. Tudi pri nas bi tak ukaz nepotreben ne bil!

(§. 13. o. s. r.!) Omenili smo že v jednom prejšnjih listov, da je okrožna sodnija v Celji zavrnila tri tožbe dr. Serneca jedino le iz tega uzroka, ker so bile pisane slovenski. Dr. Sernec pa je vložil proti jednemu teh treh zavračajočih odlokov pritožbo na višjo sodnijo, ter povdarjal v pritožbi, da se mu je prej že rešilo po sto in sto slovenskih vlog. V dotičnej slovenskej vlogi je dr. Sernec v pravdi zoper trdega Slovenca nastopil prisego za neko osebo, katera ne ume niti besedice nemške.

Na to pritožbo izdala je nadsodnija določba in potrdila odlok prvosodnijski „mit dem Beifügen, dass es der Rekurentin, falls sie den mit dem Urtheile dto 31. Dezember 1880, Z. 15.734 zugelassenen Schätzungseid nicht in der hierlandsüblichen Gerichtssprache, sondern nur in der slovenischen Landessprache abzulegen vermag, unbenommen bleibt, ihrem Eidesantrittsgesuche die Eidesformel gemäss Hofdecretes vom 22. Dezember 1835, Nr. 109. J. G. S. in slovenischer Sprache anzuschliessen.

(Književnost.) — Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft. Izdala dr. A. Dochow in dr. F. pl. Liszt. Berlin in Dunaj (Manz).

— Rechtsfälle zum allg. bürgl. Gesetzbuche von dr. Wilh. Fuchs. Dunaj 1881.

— Oesterreichische Justizgesetze. Mit Erläuterungen aus der oberstgerichtlichen Rechtssprechung von dr. Leo Geller. Dunaj 1881.

(Politická bibliotéka česká.) Izdaje „česki klub“. Leta 1879 sklenil je „česki klub“ izdovati v češkem jeziku zbirko političnih in pravoslovnih spisov pod gori omenjenim naslovom. Do sedaj izšla so v založništvu „českega kluba“ naslednja dela:

1. Naše Znovuzrojeni. Predgled narodnega življenja českega za poslednjega polustoletja. Sestavil Jakob Maly. Dva zneska. Cena 2 gld.

2. O samosprávě Anglické. Spisal dr. Jan Palacky. Cena 36 novč.

3. Narodnost a její význam v životě veřejnem. Spisal dr. J. Šolc, 2 zvezka, zvezek po 30 novč. Na dalje: dr. A. Braf: Nauk narodn. gospodarstva; — dr. L. Hejrovský: Enciklopedija prava; — dr. Kaizl: O socijalnem vprašanji; — dr. J. L. Rieger: O mejnarodnem pravu itd.

(Važno za odvetniške kandidate.) Pred kratkim izdal je najvišji sodni dvor določbo, ki ima posebno veliko važnost za odvetniške kandidate. Do sedaj je bilo dopuščeno, da so se pravniki mesto tretjega političnega izpita podvrgli političnej rigorozi in potem dobili od naučnega ministerstva potrdilo, da je s tem tretji državni izpit nadomeščen. Ta dolgoletni usus pa se je z omenjeno določbo odpravil. — Odvetniški kandidat Artur pl. G. je poprosil pri odvetniškej komori na Dunaji za vpis mej odvetniške kandidate, potem ko si je pridobil ministersko potrdilo, ki je priznavalo, da prestana politična rigoroza nadomestuje tretji izpit. Odbor dolenjeavstrijske odvetniške komore pa je odbil prošnjo Arturja pl. G. Le-tá je vložil pritožbo do nadsodnije na Dunaji, in ko je bil tudi tú odbit, vložil je izvanredno pritožbo do najvišjega sodišča. Po povodu te izvanredne pritožbe izdal je najvišji sodni dvor naslednjo določbo: Da se more vpis mej odvetniške kandidate izvršiti, ne zadostuje c. k. naučnega ministerstva potrdilo, da je s prestano državnopravno rigorozo nadomeščen še neprestan držav-nopravni izpit. (Določba od 29. marca 1881 leta ad št. 3615, IV. senta.)

(Telefon v službi justice.) V novem kriminalnem poslopji v Moabitu (Berlin) se bodo, kakor poroča „Berliner Gerichtszeitung“, s telefonom zvezala: pisarna predsednikova, državno pravdnštvo in policijsko predsedništvo.

(Dr. Anton Hye baron Glunek) je ravnokar izdal peti zvezek svoje zbirke državnega sodišča razsodb. Kakor prejšnji zvezki odlikuje se tudi predležeči po skrbnem izdelovanji, preciznosti, in po javnej razložbi dotičnega dejanjstva. Ta zvezek obsega razsodbe državnega sodišča mej letoma 1879 in 1880. V uvodu so sestavljeni v skupino vsi pravni principi, katere je državno sodišče izreklo do sedaj med dvanajstletnim svojim delovanjem. Ta uvod je visoke vrednosti! —

(Spruchrepertorium.) Tretji senat najvišjega sodišča je v nekej češkej pravdi, v katerej je po moževej krivdi ločena soproga iztožila svoje alimente, odbil toženega z ugovorom kompenzacije, ter izrekel da se vpiše v spruchrepertorium ta-le stavek: Soprog, ki je zavezan po nekrivdi ločenej soprogi dajati primerno izdrževanje, nima pravice, tej svojej zavezi odtegniti se s tem, da ugovarja nasprotno svojo terjatev.

(Občinskim predstojnikom!) §. 487 k. zakona ne razločuje med osobami, temveč določuje, da vsak, ki je koga krivično zaradi kakega zločinstva obdolžil, krivega stori prestopka proti varnosti časti. Tedaj tudi občinski prestojnik, če uradno koga pri predstojeej oblasti zaradi zločinstva objavi in če se potem dokaže da je obdolženi nekriv! V znani aferi žandarja Wagnerja proti litijskemu županu Koblerju se je to vprašanje principijelno v tem smislu pri obravnavi dne 6. maja t. l. od c. k. dež. sodnije v Ljubljani rešilo. —

(Poročilo poslanca M. Havelka) o Herbstovem predlogu zavoljo rabe jezikov pri sodnijah na Českem in Moravskem došlo nam je ravnokar iz Beča. Razpošljali ga bomo nekaterim svojim prijateljem v tolažilni pregled, ker to poročilo jasno dokazuje, da ni bil nemški jezik nikdar izključno sodnijski jezik na Českem in Moravskem. Branje tega poročila je tudi za naše slovenske razmere silno podučno.

Listnica: G. M. S. v P. Vi se pritožujete, da neredno dobivate naš list in da zadnje številke celó dobili niste. Zadnjo številko smo Vam redno poslali in sedaj zopet doposlali. Kar se tiče nerednega dobivanja, mora pač biti uzrok dotična pošta. Prosimo, obrnite se do Vaše pošte o tej zadevi. — G. C. P. v H—ah. Vaš rokopis smo prejeli. Hvalo za prijaznost! Mislamo, da kmalu pride na vrsto. — G. K. S. v F—ji. Z veseljem Vam bomo preskrbeli, kar želite; ob kratkem več pismeno o tej zadevi. — G. M. V. z A. Obžalujemo, da ne moremo natisniti Vašega jedrnatega in učenega spisa, ker se naš list strogo ogiblje politike, peča se jedino le z pravnim znanstvom. Prosimo kmalu kaj družega.

Izdaje in ureduje dr. Alf. Moschè. — Tiska „Národna tiskarna“ v Ljubljani.